



SAVREMENI OBLICI NEMATERIJALNIH ULAGANJA U ERI INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

Zoran Petrović, Kosana Vićentijević, Danka Stefanović, Nenad Stanić

Singidunum University, Serbia

Abstract:

Cilj ovog rada jeste ukazivanje na značaj nematerijalnih ulaganja u eri informacionih tehnologija, kao i na vrednost koju ona donose jednoj kompaniji. U radu će biti ukazano i na probleme sa kojima se kompanije suočavaju prilikom računovodstvenog obuhvatanja savremenih oblika nematerijalnih ulaganja. Dok je osnovni generator vrednosti u tradicionalno orijentisanoj ekonomiji bila materijalna imovina, u novoj ekonomiji – ekonomiji znanja dominiraju nematerijalna sredstva. Međutim, savremeni oblici nematerijalnih ulaganja veoma često ne zadovoljavaju kriterijume za računovodstveno priznavanje, usled čega njihova vrednost nije prikazana u finansijskim izveštajima, čak i kada je istu moguće utvrditi, što ima direktnog uticaja na realnost finansijskog izveštavanja.

Key words:

Ekonomija znanja,
nematerijalna sredstva,
finansijski izveštaji,
računovodstveno obuhvatanje,
finansijsko izveštavanje.

UVOD

Krajem XX veka promene ekonomskog okruženja su postale brže i intenzivnije nego što je to bio slučaj ranije, praćene uticajima globalizacije i svetske ekonomske krize. Konstantan napor kompanija da održe korak sa promenama, uz zadržavanje pozitivnih rezultata poslovanja i konkurentne pozicije na tržištu uticalo je na to da se kompanije od tradicionalnih sistema privređivanja okrenu ka savremenim načinima poslovanja.

Osnovna karakteristika savremenog poslovanja jeste korišćenje informacionih tehnologija. Bez korišćenja Interneta i softverskih paketa danas se ne može zamisliti svakodnevni život pojedinaca, niti uspešno poslovanje kompanija. Na promenu strukture aktive kompanija značajno su uticale investicije u nematerijalnu imovinu, koja predstavlja novi izvor rasta i razvoja kompanija.

Do pre svega dve-tri decenije materijalna sredstva su činila najznačajniji deo aktive velikog broja kompanija, a sticanje istih bio je primarni cilj u poslovanju. Danas nematerijalna imovina zauzima značajan udeo u bilanskoj aktivi mnogih izuzetno uspešnih multinacionalnih kompanija, a posebno kompanija iz oblasti visokih informacionih tehnologija, farmaceutske i automobilske industrije. Nematerijalna sredstva su postala osnovni generatori vrednosti znanjem intenzivnih kompanija, menjajući pritom odnose kompanija sa drugim organizacijama koje posluju na tržištu, potrošačima, dobavljačima, pa čak i konkurentima.

NOVA EKONOMIJA – EKONOMIJA ZNANJA

Era informacionih tehnologija, kako se često naziva period koji obuhvata poslednjih nekoliko decenija, donela je sa sobom niz promena koje su bitno uticale na ekonomsko okruženje. Velika brzina tehnoloških promena, razvoj informacionih tehnologija, ulaganje u obrazovanje i izrazito konkurentno poslovno okruženje determinisano procesom globalizacije uticali su na stvaranje novog koncepta - koncepta *nove ekonomije*. U središtu *nove ekonomije* se nalaze znanjem intenzivne kompanije, čiji su osnovni generatori vrednosti znanje i informacije, za razliku od tradicionalne ekonomije koja je primat davala kapitalno intenzivnim kompanijama gde je akcenat bio na materijalnoj imovini. Najvrednija nematerijalna imovina odnosi se na veštine zaposlenih i njihovo znanje, odnose sa potrošačima, informacione tehnologije i organizacionu kulturu otvorenu za inovacije, rešavanje problema i opšte unapređenje organizacije [1].

Tokom proteklih 25 godina nematerijalna imovina je u određenim oblastima zamenila materijalnu i preuzela ulogu ključnog generatora vrednosti. Masovna proizvodnja i investicije u materijalnu imovinu postala su manje važni, dok su novi proizvodi i investicije u nematerijalna sredstva postali veoma važni [2].

Istovremeno, računovodstvo je ostalo fokusirano na materijalnu imovinu, što uzrokuje da značajan deo sredstava znanjem intenzivnih kompanija nije priznat i prikazan u finansijskim izveštajima. Regulatorna tela koja



donose računovodstvene standarde stava su da vrednost pojedinih savremenih oblika nematerijalnih ulaganja nije moguće pouzdano utvrditi, da postoji neizvesnost u pogledu nastanka budućih ekonomskih koristi ili da nije zadovoljen neki od preostala dva kriterijuma za priznavanje sredstva kao nematerijalne imovine. Međutim, Ballow, Thomas i Roos ističu da je moguće utvrditi vrednost mnogih nematerijalnih sredstava koja su najzaslužnija za stvaranje vrednosti u današnjoj ekonomiji i da iako je teško, nije nemoguće [3].

Nakamura [4] navodi da se ekonomija Sjedinjenih američkih država (dalje u tekstu SAD) često naziva *novom ekonomijom* upravo zbog značajnog učešća nematerijalnih ulaganja u aktivni kompanija, kako onih koji ispunjavaju uslove za računovodstveno priznavanje, kao što su patenti, licence i softeri, tako i onih koji kompanijama stvaraju veliku vrednost, ali se ne vide u finansijskim izveštajima, što je slučaj sa npr. brendom, izgrađenim odnosima sa klijentima, znanjem zaposlenih, njihovim veštinama i sl. Brza ekspanzija i primena tehnološkog znanja u različitim oblicima, kao što su istraživanje i razvoj, kapitalno-tehničke promene i kompetencije ljudskih resursa, bili su ključni činioci ekonomskog rasta SAD-a krajem XX i početkom XXI veka [5].

Bez informacionih tehnologija, a posebno bez korišćenja računara i Interneta, danas je potpuno nezamislivo vođenje poslovanja. Računari su imali veliki uticaj na ekonomski rast, koji je nesrazmerno velik u poređenju sa njihovim učešćem u kapitalu ili investicijama [6]. Uzmi-mo za primer jednu avio kompaniju, koja u svojoj floti ima nekoliko stotina letelica velike vrednosti. Koliko su avio kompaniji za svakodnevni rad neophodni i značajni avioni, toliko su vredne i dozvole za sletanje na međunarodnim aerodromima, kao i informacioni sistem preko kojeg se obavlja procentualno najveći deo komunikacije sa potrošačima i poslovnim partnerima.

Odnos nematerijalne i materijalne imovine je 1982. godine iznosio 38% na prema 62% u korist materijalne imovine, dok je 1992. godine taj odnos bio 62% na prema 38% u korist nematerijalnih ulaganja [7]. U SAD-u vrednost akcijskog kapitala uloženog u nematerijalna sredstva dostigao je iznos od čak 5 hiljada milijardi američkih dolara početkom XXI veka, što je iznosilo skoro koliko polovina tržišne vrednosti svih kompanija u SAD-u [8].

Na porast vrednosti investicija u nematerijalna sredstva krajem XX veka najveći uticaj su imala tri bitna faktora, i to:

- ♦ Intenziviranje poslovne konkurentnosti usled delovanja procesa globalizacije,
- ♦ Ubrzan razvoj informacionih tehnologija i
- ♦ Privredna ekspanzija IT sektora (sektora informacionih tehnologija), farmaceutske i automobilske industrije.

RAČUNOVODSTVENI TRETMAN SAVREMENIH OBLIKA NEMATERIJALNIH ULAGANJA

Lev smatra da je računovodstvo sve više nerelevantno, navodeći činjenicu da sistemi koji se danas koriste za finansijsko i računovodstveno izveštavanje datiraju iz peri-

oda od pre pet stotina godina i više [9]. Starim sistemima merenja, odnosno vrednovanja ne može da se utvrdi vrednost pojedinih savremenih oblika nematerijalne imovine, kao što su ideje, znanje, vrednost brenda, lojalnost kupaca, ustaljeni jedinstveni procesi rada, itd.

Kada je materijalna imovina u pitanju, sistem i dalje dobro funkcioniše, ali kada je reč o nematerijalnoj imovini i njenim savremenim pojavnim oblicima, kao što je npr. znanje, tada dolazi do problema prilikom priznavanja i vrednovanja. Prema zahtevima MRS 38 *Nematerijalna ulaganja*, sredstvo mora ispuniti sledeće zahteve da bi bilo računovodstveno priznato kao nematerijalno ulaganje [10]:

- ♦ *mogućnost identifikacije* - mora postojati mogućnost identifikacije sredstva, kao i mogućnost njegovog jasnog razlikovanja od gudvila (postojanje mogućnosti da se sredstvo odvoji/izdvoji iz kompanije i prodaja, prenesa, licencira, iznajmi ili razmeni, bilo odvojeno ili zajedno sa povezanim ugovorima, drugim sredstvima ili obavezama; ili sredstvo nastaje po osnovu ugovornih ili drugih zakonskih prava, bez obzira da li su ta prava prenosiva/odvojiva od privrednog subjekta ili od drugih prava ili obaveza);
- ♦ *kontrola nad sredstvom* - privredni subjekt kontroliše nematerijalno sredstvo ako može da koristi ekonomske koristi koje bi u budućem periodu pricale od sredstva i ukoliko može da ograniči drugim licima pristup kako sredstvu, tako i koristima od tog sredstva. Sposobnost kontrole najčešće proizilazi iz odgovarajućih zakonskih prava koja se mogu zaštititi na sudu;
- ♦ *ekonomske koristi od sredstva* - ekonomske koristi koje privredni subjekt može da realizuje po osnovu nematerijalnog ulaganja manifestuju se kroz prihode koji bi mogli da pritiču u privredni subjekt od tog ulaganja ili kroz moguće smanjenje troškova.

U savremene oblike nematerijalnih ulaganja koji ispunjavaju ili u standardima definisanim slučajevima mogu ispuniti kriterijume za priznavanje spadaju nazivi Internet domena, veb sajt, baze podataka i gudvil. Brend, znanje i veštine zaposlenih, procesi istraživanja i razvoja ne ispunjavaju kriterijume za priznavanje. Izuzetak predstavlja nematerijalna imovina koja proističe iz faze razvoja, a koja zadovolji kriterijume postavljene u okviru MRS 38 (57) u vezi sa priznavanjem troškova nastalih u fazi razvoja.

U novoj ekonomiji buduće ekonomske koristi za kompaniju često proizilaze iz znanja i veština njenih zaposlenih koje su postigli dodatnim usavršavanjima i obukama koje je finansirala kompanija. Iako kompanije često izdvajaju materijalno značajne iznose za stručne obuke i usavršavanje svojih zaposlenih, one ne mogu da ostvare dovoljnu kontrolu nad očekivanim budućim ekonomskim koristima koje proističu iz znanja i umeća zaposlenih. Zbog nemogućnosti ostvarenja kontrole nad znanjem i veštinama zaposlenih (zaposleni mogu otići iz kompanije), troškovi ulaganja u usavršavanje ljudskih resursa se ne mogu priznati kao nematerijalno ulaganje, već se direktno prenose na rashod perioda u kojem su nastali.

Međutim, bez obzira što se troškovi ulaganja u stručno usavršavanje zaposlenih računovodstveno tretiraju



kao rashod perioda u kojem su nastali, ljudski resursi, odnosno njihovo znanje i veštine čine osnovnu vrednost pojedinih kompanija. Primera radi, znanje i ideje zaposlenih u kompanijama kao što su *Microsoft*, *Apple* i *Google* predstavljaju ključne faktore rasta i razvoja, bez obzira što se njihova vrednost ne vidi u finansijskim izveštajima ovih kompanija. Prilikom vrednovanja neke od ovih kompanija i donošenja investicionih odluka potrebno je imati na umu činjenicu da su kompanije iz IT sektora znanjem intenzivne kompanije, a da kapitalisanje znanja i veština nije dozvoljeno računovodstvenim standardima.

Jedno od najmoćnijih nematerijalnih sredstava u današnjem savremenom poslovnom okruženju jeste brend. Brend nije lako napraviti. Pored kvaliteta i karakteristika proizvoda/usluga veliki uticaj na stvaranje brenda imaju marketing aktivnosti koje kreira i sprovodi tim stručnjaka. Sa ubrzanim razvojem informacionih tehnologija stvoreni su brendovi u IT sektoru, kao što su *Google*, *Apple*, *Microsoft*, *Yahoo* i dr. Brendovi su zastupljeni i u drugim sektorima, a među najpoznatijim su svakako brendovi iz uslužne delatnosti (npr. *Coca-Cola*, *McDonald's*), automobilske industrije (npr. *BMW*, *Mercedes*, *Volkswagen*), modne industrije (*Louis Vuitton*), i dr. Međutim, i pored velikih materijalnih koristi koje brend donosi jednoj kompaniji, njegova vrednost nije prikazana u finansijskim izveštajima. U skladu sa zahtevima MRS 38, u aktivi bilansa stanja nije dozvoljeno priznavanje vrednosti brenda. Svi izdaci u vezi sa stvaranjem brenda tretiraju se kao rashod perioda u kojem su nastali i iskazuju se u bilansu uspeha.

Najzastupljeniji savremeni oblik nematerijalnih ulaganja u aktivi kompanija iz gotovo svih sektora jeste softver. Ukoliko je softver fizički odvojiv od hardvera, on može biti računovodstveno priznat i evidentiran u poslovnim knjigama. Aplikativni softveri ispunjavaju kriterijume za priznavanje i tretiraju se kao nematerijalno sredstvo u poslovnim knjigama kompanije koja ih poseduje.

Softveri mogu biti velike materijalne vrednosti, što treba imati u vidu prilikom obračuna amortizacije. Često se u praksi za potrebe obračuna amortizacije uzima vek korišćenja od 4-5 godina. Međutim, nije uvek realno vršiti procenu veka korišćenja softvera na period od 4-5 godina, posebno ako se radi o softveru velike materijalne vrednosti, kao što su npr. ERP¹ rešenja (softverska rešenja za vođenje poslovanja) poput *SAP* i *Oracle* sistema. Za očekivati je da će se jednom implementirano ERP rešenje koristiti duže od 4-5 godina, posebno ako se ima u vidu da su nadogradnje i ažuriranje sistema dostupni *online*. Prilikom određivanja veka korišćenja, odnosno amortizacione stope treba imati u vidu i da je danas dostupno kontinuirano, *online* ažuriranje sistema i da nije nužna kupovina novog softverskog rešenja za vođenje poslovanja nakon isteka perioda od 4-5 godina. Otuda stopa amortizacije treba da odgovara realnom stanju.

Internet je takođe uticao i na stvaranje *cloud* računarstva (računarstva u oblaku) koje polako osvaja tržište, dok softverski paketi sve više postaju dostupni *online*. Međutim, korišćenje softvera u oblaku ne ispunjava zahteve profesionalne računovodstvene regulative i ne može biti

priznato kao nematerijalno sredstvo. Najnovije verzije pojedinih softverskih paketa dostupne su isključivo *online*, što će predstavljati problem prilikom računovodstvenog vrednovanja investicija ovog tipa. Regulatorna i zakonodavna tela bi ovo trebalo da imaju u vidu u budućem periodu i da prilagode zahteve profesionalne i zakonske računovodstvene regulative novim tendencijama aktuelnim na globalnom tržištu.

Za razliku od računovodstvenog priznavanja softvera, koje je dozvoljeno u skladu sa zahtevima MRS 38, kada je u pitanju računovodstveni tretman veb sajta situacija je malo složenija. U današnjim savremenim uslovima poslovanja svaka kompanija koja uspešno posluje poseduje veb sajt. Veb sajt kompanijama služi ne samo kao sredstvo za reklamiranje, već i za uspostavljanje i održavanje kontinuiranog odnosa sa potrošačima. Uslužni sektor sve veći deo svog poslovanja bazira na Internet poslovanju. Avio kompanije koriste veb sajt za rezervacije avio karata i pratećih usluga, banke za *online* bankarstvo (Internet bankarstvo), hoteli i restorani za rezervisanje aranžmana i naručivanje hrane, i dr.

Međutim, bez obzira na činjenicu što gotovo sve kompanije koje posluju u današnjim savremenim uslovima poseduju veb sajt, što se u eri informacionih tehnologija ne smatra raritetom, ne ispunjavaju svi veb sajtovi uslove da budu priznati kao nematerijalno sredstvo. Kod priznavanja veb sajta kao nematerijalnog ulaganja problematično je zadovoljenje kriterijuma verovatnoće pritanja budućih ekonomskih koristi u kompaniju po osnovu veb sajta. Kao nematerijalno sredstvo može se priznati samo veb sajt koji služi za *online* porudžine od strane kupaca, dok veb sajt koji služi u svrhe reklamiranja i promocije proizvoda i usluga ne zadovoljava kriterijum verovatnoće nastanka ekonomskih koristi i svi troškovi koji nastanu vezano za izradu ovakvog veb sajta tretiraju se kao rashodi perioda u kojem su nastali.

Saglasno zahtevima MRS 38, izdaci učinjeni za stvaranje nematerijalne imovine tretiraju se kao trošak učinjen za organizaciju, osim ukoliko ispunjavaju uslove za računovodstveno tretiranje kao guđvil ili sredstvo nastalo u fazi razvoja, kada se nastali troškovi u određenim slučajevima mogu kapitalisati. Međutim, mnogi izdaci nastali zbog ulaganja u istraživanje, kao npr. za sintezu novog leka ili istraživanje i razvoj softvera, računovodstveno se obuhvataju kao rashodi i opterećuju bilans uspeha.

Procesi istraživanja i razvoja najčešće traju dugo, skupi su, a ishod je nepoznat, bar na samom početku istraživanja. U skladu sa zahtevima MRS 38 troškovi istraživanja i razvoja softvera se rashoduju. U određenim slučajevima troškovi razvoja mogu se priznati, ako prethodno ispune zahteve postavljene u okviru MRS 38. Međutim, za razliku od evropske računovodstvene regulative, u SAD-u je napravljen presedan kada je u pitanju računovodstveni tretman troškova istraživanja i razvoja softvera. *FASB*² je još 1985. godine propisao da troškove razvoja softvera, koji uspešno prođe testove tehnološke izvodljivosti, treba kapitalisati i amortizovati. Američkim *GAAP*³ standardom

2 *FASB* (engl. Financial Accounting Standards Board) – Odbor za finansijske i računovodstvene standarde

3 *GAAP* (engl. Generally Accepted Accounting Principles) – Američki opšteprihvaćeni računovodstveni standardi

1 ERP (engl. Enterprise Resource Planning) – poslovno rešenje za planiranje resursa u kompanijama, tj. za vođenje poslovanja



Troškovi razvoja softvera (engl. *Software Development Costs*) definisano je da se interno i eksterno nastali troškovi u početnoj fazi projekta tretiraju kao rashod perioda u kom su nastali, dok je dozvoljena kapitalizacija troškova razvoja softvera.

Veliki uticaj kompanije *Microsoft* na privredu SAD-a svakako je bio preovlađujući faktor za ovakvu odluku FASB-a. Odluka FASB-a da se dozvoli kapitalisanje troškova razvoja softvera olakšala je poslovanje i računovodstveni tretman troškova razvoja ne samo ovoj kompaniji, već i ostalim kompanijama koje se bave razvojem softvera u SAD-u. Kapitalisanje troškova razvoja ima direktnog uticaja na iskazani rezultat poslovanja. Postavlja se pitanje da li je ovakva odluka FASB-a bila ispravna, imajući u vidu da mogućnost kapitalisanja troškova razvoja softvera znači ujedno i povećanje mogućnosti za manipulisanje rezultatom poslovanja. Ipak, *Microsoft* je jedna od vodećih kompanija u IT sektoru i danas, što govori u prilog činjenici da ova kompanija nije zloupotrebila mogućnost kapitalisanja troškova razvoja.

Lev i Zarowin smatraju da su ulaganja u istraživanje i razvoj nematerijalne imovine nesigurna i neizvesna po pitanju pritanja budućih ekonomskih koristi u privredni subjekt, ali da takva ulaganja ne donose nesigurnost koja bi bila veća od ulaganja u nekretnine, akcije i obveznice koja se priznaju i obuhvataju kao sredstva u aktivi ili ulaganja u filmsku produkciju [11].

Gudvil, kao savremeni oblik nematerijalnog sredstva, predstavlja predstavljajući vrednost koja je utvrđena iznad fer vrednosti neto imovine (kapitala), a koja je realizovana u okviru poslovne kombinacije (pripajanja, spajanja ili učešća u kapitalu koju utvrđuje sticalac) ili prilikom kupoprodaje kompanije.

Prema MSFI 3 *Poslovne kombinacije*, gudvil nastaje [12]:

- ♦ pri kupovini kapitala koja za posledicu ima matično-zavisni odnos – tada se gudvil evidentira samo u konsolidovanim izveštajima matičnog pravnog lica i
- ♦ pri kupovini neto aktive drugog pravnog lica – tada se gudvil evidentira u pojedinačnom bilansu stanja pravnog lica sticaoca, tj. kupca.

Gudvil stečen u poslovnoj kombinaciji predstavlja plaćanje koje vrši sticalac u očekivanju budućih ekonomskih koristi od sredstava koja se ne mogu pojedinačno identifikovati i zasebno priznati. Gudvil nije moguće identifikovati kao zasebnu celinu pošto predstavlja vrednost koja je neodvojiva od privrednog subjekta i koja je rezultat sinergijskog delovanja svih njegovih komponenti. Iz napred navedenog proizilazi da gudvil nije moguće samostalno kupovati niti prodavati. Interno generisani gudvil se ne priznaje kao imovina [13].

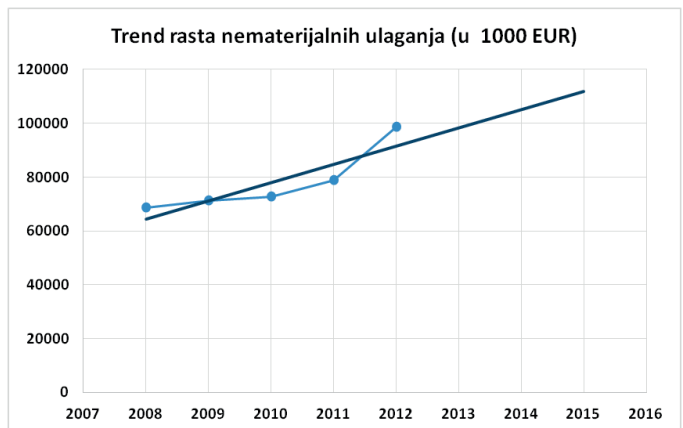
NEMATERIJALNIH ULAGANJA U BANKARSKOM SEKTORU REPUBLIKE SRBIJE

Imajući u vidu da u Republici Srbiji nije razvijen IT sektor, kao ni farmaceutska niti automobilska industrija, za potrebe ovog rada analiziraćemo bankarski sektor.

Banke su najznačajniji i najaktivniji učesnici bankarskog sektora u Republici Srbiji, a u svom poslovanju koriste informacione tehnologije ne samo za vođenje poslovanja i evidentiranje svakodnevnih transakcija, već i za komunikaciju sa klijentima. Iako je elektronsko bankarstvo u razvijenim, zapadnim zemljama dostupno već godinama unazad, tek poslednjih nekoliko godina banke u Republici Srbiji počele su sa uvođenjem *online* bankarstva u svoje ponude. U savremenim uslovima poslovanja jedna od osnovnih konkurentskih prednosti u bankarskom sektoru svakako je dostupnost usluga *online*, odnosno mogućnost vršenja različitih transakcija preko *online* portala, sa bilo koje destinacije i bilo kog uređaja, sve dok je obezbeđen pristup Internetu.

Istraživanjem je obuhvaćeno 28 banaka, od ukupno 31 koliko trenutno posluje u Republici Srbiji. Iz analize su izuzete dve banke koje su bankrotirale u poslednjih godinu dana, kao i jedna banka koja u analiziranom periodu od pet godina, od 2008-2012. godine, u svojoj bilansnoj aktivni nije posedovala nematerijalna sredstva. Ovaj podatak je iznenađujući budući da sve ostale banke imaju iskazana nematerijalna sredstva u svojoj aktivni, osim ove banke koja posluje sa gubitkom.

Posmatrajući celokupan bankarski sektor primetan je trend rasta investicija u nematerijalna ulaganja. Vrednost nematerijalnih ulaganja se u posmatranom periodu uvećavala za u proseku 6.770.850 evra godišnje. Ukoliko se uslovi poslovanja značajno ne promene pretpostavlja se da će u narednom periodu biti nastavljen trend rasta ulaganja u nematerijalnu imovinu i da će vrednost nematerijalnih ulaganja u 2015. godini dostići vrednost od oko 118.589.150 evra (sl. 1).



Sl. 1: Trend kretanja nematerijalnih ulaganja u periodu od 2008-2012. godine sa projekcijom do 2015. godine

Dalje smo pretpostavili da postoji povezanost između visine nematerijalnih ulaganja i ostvarenog rezultata poslovanja. Za statističku obradu podataka koristili smo softversko rešenje SPSS. Rezultati analize su potvrdili našu pretpostavku i utvrdili smo da postoji značajan stepen uslovljenosti između vrednosti nematerijalnih ulaganja i visine ostvarenog rezultata poslovanja (sl. 2). Iako nematerijalna imovina ne generiše bankama prihode neposredno, može se reći da to čini na posredan način jer se bez savremenih oblika nematerijalnih ulaganja, kao što je npr. softver za evidentiranje poslovnih transakcija, ne može zamisliti svakodnevno poslovanje.



Correlations

		DobitakGubitak klzRedovnogP oslovanja	Nematerijalna Ulaganja
DobitakGubitak gPoslovanja	Pearson Correlation	1	,537**
	Sig. (2-tailed)		,003
	N	28	28
Nematerijalna Ulaganja	Pearson Correlation	,537**	1
	Sig. (2-tailed)	,003	
	N	28	28

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Sl. 2: Korelacija između rezultata poslovanja i visine nematerijalnih ulaganja

ZAKLJUČAK

Razvoj informacionih tehnologija bitno je uticao ne samo na živote pojedinaca, već i na poslovanje kompanija na globalnoj ekonomskoj sceni. Ubrzani razvoj i implementacija informacionih tehnologija i Interneta u svakodnevni rad dovela je do promena u strukturi bilansne aktive mnogih kompanija, kao i do stvaranja znanjem intenzivnih kompanija. U ekonomiji znanja, koja je aktuelna poslednjih decenija, sve su dominantnije znanjem intenzivne kompanije, a pre svega kompanije iz IT sektora.

Porast ulaganja u nematerijalna sredstva je evidentan, kao i vrednost koju ova sredstva donose kompanijama. Analizirajući bankarski sektor primetili smo da je prisutan trend rasta nematerijalnih ulaganja u poslednjih 5 godina, sa tendencijom daljeg rasta u narednom periodu. Iako nematerijalna imovina ne čini dominantnu poziciju aktive bilansa banaka, ona je značajna i neophodna za njihovo uspešno poslovanje u savremenom ekonomskom okruženju. Rezultati istraživanja su takođe pokazali i da postoji značajna uslovljenost, tj. povezanost između visine nematerijalnih ulaganja i ostvarenog rezultata poslovanja.

Međutim, bez obzira što nematerijalna sredstva generišu prihode kompanijama, saglasno zahtevima računovodstvenih standarda većina savremenih nematerijalnih ulaganja ne ispunjava zahteve za priznavanje i tretira se kao rashod perioda, opterećujući pritom bilans uspeha. Ostaje da se vidi da li će profesionalna regulatorna i zakonodavna tela prilagoditi zahteve postavljene u okviru računovodstvenih standarda savremenom, globalnom ekonomskom okruženju, koje je sve više determinisano ne samo uticajima globalizacije, već i uticajima visokih informacionih tehnologija i Interneta.

LITERATURA

- [1] R. Kaplan and D. Norton, "Having Trouble with Your Strategy? Then Map It!", Harvard Business Review, 2000, Vol. 78, Issue 5, pp. 167-176.
- [2] L. I. Nakamura, "Intangible Assets and National Income Accounting: Measuring a Scientific Revolution", Working Paper No. 08-23, Research Department, Federal Reserve Bank of Philadelphia, 2008. Dostupno na: <http://www.philadelphiafed.org/research-and-data/publications/working-papers/2008/wp08-23.pdf> (Pristup 08.02.2014.)
- [3] J. J. Ballow, R. J. Thomas and G. Roos, "Future value: The \$7 trillion challenge", Journal of Applied Corporate Finance, Volume 16, Issue 1, Winter 2004, pp. 71-76.
- [4] L. I. Nakamura, "Intangibles: What Put the New in the New Economy?", Business Review (Federal Reserve Bank of Philadelphia), Jul/Aug 1999, pp. 3-16.
- [5] C. Corrado, C. Hulten, D. Sichel, "Intangible Capital and U.S. Economic Growth", The Review of Income and Wealth, Volume 55, Issue 3, September 2009, pp. 661-685.
- [6] E. Brynjolfsson and L. M. Hitt, "Beyond Computation: Information Technology, Organizational Transformation and Business Performance", Journal of Economic Perspectives, Vol. 14, No. 4, Fall 2000, pp.23-48.
- [7] B. Lev, "Analysis of S&P 500 companies", Brookings Institute. Preuzeto sa veb sajta: http://www.juergendaum.com/news/11_10_2001.htm dana 02.02.2010. godine.
- [8] J. Hand, B. Lev, "Intangible Assets: Values, Measures and Risks", Oxford University Press, 2003.
- [9] B. Lev, "New Math for a New Economy", Fast company by Alan M. Webber, 2007. Dostupno na: <http://www.fastcompany.com/38859/new-math-new-economy> (Pristup dana 29.01.2013.)
- [10] Međunarodni računovodstveni standard 38, Odbor za međunarodne računovodstvene standarde. Dostupno na: <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/MRS/Medunarodni%20racunovodstveni%20standard%2038%20-%20Nematerijalna%20imovina.pdf> (Pristup 09.02.2014.)
- [11] B. Lev & P. Zarowin, "The Boundaries of Financial Reporting and How to Extend Them", Journal of Accounting Research, Institute of Professional Accounting, Vol. 37, No. 2, Autumn 1999, pp. 353-385.
- [12] Međunarodni standard finansijskog izveštavanja 3, Odbor za međunarodne računovodstvene standarde. Dostupno na: <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/MRS/Medunarodni%20standard%20finansijskog%20izvestavanja%203%20-%20Poslovne%20kombinacije.pdf> (Pristup 12.02.2014.)
- [13] D. Stefanović, „Nematerijalna ulaganja u savremenim organizacijama sveta rada“, Master teza, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2010. Dostupno na: <http://www.singipedia.com/content/1836-Nematerijalna-ulaganja-u-savremenim-organizacijama-sveta-rada>